

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет



№ 1, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.663

*А. І. Баранов,  
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*

## МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

*Anton Baranov,  
Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture*

### METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS FORMATIVE CURRENT ASSETS POLICY ENTERPRISE OF CONSTRUCTION INDUSTRY

*В роботі розглядаються питання формування комплексної збалансованої політики управління оборотними активами. Запропоновано доповнити методичний підхід до аналізу стану оборотних активів підприємства будівельної галузі шляхом урахування тісноти зв'язку між виручкою та розміром оборотних активів; стабільності діяльності будівельного підприємства та стабільності надходжень ОА. Розроблено фінансово-економічний механізм управління оборотними активами підприємства.*

*The formation of complex balanced current assets management policy are discussed in this article. A supplement methodical approach to the analysis of circulating assets by taking into account the construction industry distress communications between the proceeds and the amount of current assets; stability of the functioning of the enterprise and sustainability of earnings current assets. A financial and economic mechanism of current assets of the company are discussed in this article.*

**Ключові слова:** оборотні активи, політика управління оборотними активами, оборотність оборотних активів, будівельна галузь, фінансова стійкість, продуктивність оборотних активів, модифікований коефіцієнт оборотності, аналізу стану та ефективності використання оборотних активів.

**Keywords:** current assets, current assets management policy, turnover of current assets, the construction industry, financial stability, productivity of current assets, turnover ratio is modified, and the analysis of the efficiency of current assets.

**Актуальність теми.** Світова фінансова криза з усією гостротою поставила перед підприємствами проблему виживання та адаптації до принципово нових умов господарювання. Мінімізація операційних витрат, підвищення операційної мобільності, зниження рівня заборгованості, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості – всі ці та інші питання постають сьогодні дуже гостро. Всі ці проблеми так чи інакше пов'язані з питаннями ефективного управління оборотними активами підприємства і особливо гостро постають для підприємств будівельної галузі, оскільки вона має дуже специфічні механізми господарювання. Удосконалення механізму управління оборотними активами є одним з найважливіших чинників підвищення загальної економічної ефективності виробництва та фінансової стійкості підприємств будівельної галузі в сучасних умовах.

Проведений аналіз показує, що будівельна галузь (на відміну від інших галузей національної економіки) має надзвичайно високий коефіцієнт завантаження оборотних активів (табл. 1). При цьому, аналіз чітко показує, що результативність діяльності будівельного підприємства та галузі в цілому, що виражається в операційній рентабельності, безпосередньо залежить від продуктивності або оборотності оборотних активів (рис.1).

Отже, успішне функціонування підприємств будівельної галузі можливе лише за умови відповідного механізму управління процесом формування оборотних активів.

Таблиця 1.

Основні показники стану та ефективності використання оборотних активів підприємств будівельної галузі

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
<b>Будівельна галузь</b>								
Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання в будівництві, млн.грн.	79338,40	118437,7	132703,3	87395,80	92080,80	159430,0	113944,0	144765,0
Оборотні активи	36067,5	56546,5	76941,5	83649	83728,5	95323	149245,5	175612
Поточні зобов'язання	32260	49787,5	65385	71457	76594	88919,5	142631,5	162251
Власний капітал	17821,5	24465	26935	28600	27879	25626,5	28276,5	32020
Позиковий капітал	39050,5	65674	96531,5	107307	111455	127671	200059,5	243716,5
Валюта балансу	63957	99332	135560,5	146501	148705	161925	245684	276114,5
Виробничі запаси	4508,44	7068,31	9637	10699,5	10479,5	11893,5	18095	21951,5
Незавершене виробництво	2164,05	3392,79	5298	5338,5	4526,5	4197,5	7660,5	10536,72
Готова продукція	901,69	1413,66	1558,5	1982	1863	1898,5	6244	4390,3
Товари	541,01	848,20	1013	867	805,5	943	4091,5	2634,18
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,45	0,48	0,58	0,96	0,91	0,60	1,31	1,21
Оборотність	2,20	2,09	1,72	1,04	1,10	1,67	0,76	0,82
Операційна рентабельність	3,1	2,6	-2,7	-0,9	-1,2	0,8	-0,1	-0,01

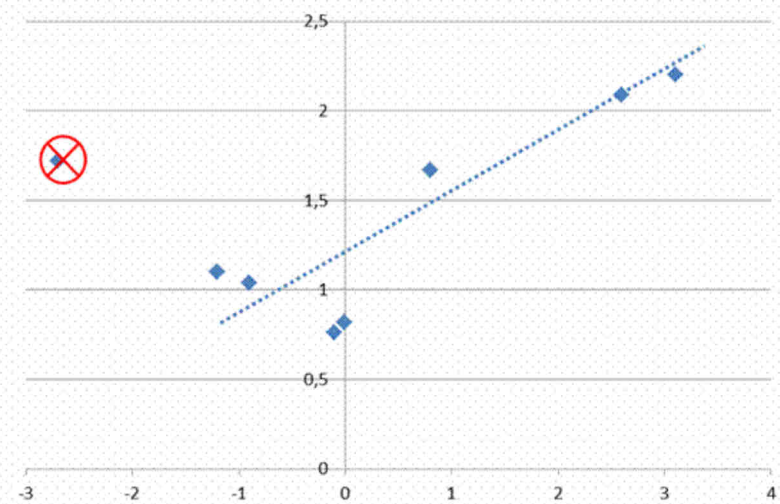


Рис. 1. Залежність «операційної рентабельності» та «оборотності оборотних активів»

Проблема формування та ефективного використання оборотних активів підприємства була та залишається досить актуальною як серед вітчизняних, так і серед закордонних вчених. В наукових працях західних авторів Бригхем Ю.Ф., Брейлі Р., Ван Хорна Д.К., Коласса Б., Майерса С., Росса С., Самуельсона Р., Сигела Д.К., Шапіро А., Шима Д.К. та інших особлива увага зосереджена на розгляді окремих теоретичних аспектів та практичного досвіду управління оборотним капіталом. Проблема управління оборотними активами на підприємствах в умовах переходу до ринку займалися також багато вітчизняних вчених: Айзенштейн М.Д., Бланк І.А., Біла О.Г., Білик М.Д., Дем'яненко М.Я., Єфименко Т.І., Калабухова С.В., Петленко Ю.В., Поддєрьогін А.М., Чугунов І.Я. та інші. Серед російських вчених можна відзначити праці Балабанова І.Т., Бірман А.М., Бочарова В.В., Кадникова В.А., Ковальова В.В., Литвина М.І., Павлової Л.Н., Пессель М.А., Стоянової О.С., Шеремета А.Д. та інших. Але роботи українських вчених ще не повною мірою враховують усі особливості сучасного стану формування оборотних активів підприємств будівельної галузі, залишається невирішеною низка дискусійних питань, існує гостра потреба їх комплексного аналізу та розробки прийнятних для практики науково обгрунтованих рекомендацій.

Недостатня розробленість означеної проблеми, її теоретичне та практичне значення для забезпечення умов ефективного розвитку підприємств будівельної галузі зумовлюють необхідність подальших досліджень в цьому напрямку.

**Мета дослідження.** Метою статті обгрунтування теоретичних і практичних засад щодо розробки *політики* управління оборотними активами підприємств будівельної галузі.

**Результати дослідження.** Проведені дослідження засвідчили, що в сучасних економічних наукових джерелах не існує однозначного визначення економічної сутності оборотних активів. Використовуються різні поняття (оборотні активи, оборотні кошти, оборотний капітал, поточні активи, оборотні фонди, оборотні засоби та ін.), різні терміни та визначення виступають як синоніми, або використовуються не коректно.

Для подальшого використання визначимо, що оборотні активи підприємства – сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу.

Управління оборотними активами - це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом (елементами оборотних активів і джерелами їх фінансування і економічними відносинами в процесі їх формування та використання в межах даної економічної системи та у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем) та суб'єктом управління (органами управління підприємства, які приймають рішення щодо забезпечення ефективного функціонування оборотних активів) шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Рациональне й ефективне управління оборотними активами є чинником поліпшення фінансово-економічного стану підприємств, і це в свою чергу висуває необхідність вдосконалення теоретико-методичних підходів до створення та функціонування цього процесу на будівельному підприємстві.

Зазначимо основні складові управління оборотними активами (рис. 2) та місце підсистеми формування оборотних активів як самостійного елемента системи управління, яка має об'єкти, задачі та методи.

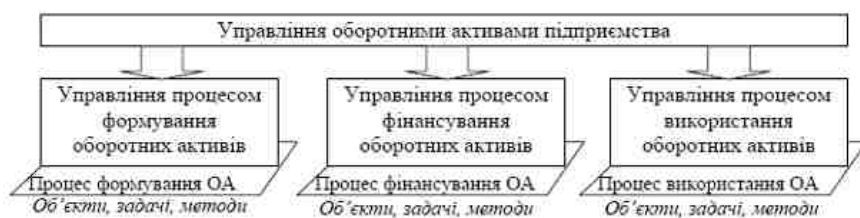


Рис. 2. Складові управління оборотними активами підприємства

Отже, управління формуванням оборотних активів – це сукупність взаємопов'язаних процесів планування, організування, мотивування і контролювання, які сприяють забезпеченню будівельного підприємства оборотними активами за умови достатності їх розміру (як в цілому, так і за окремими елементами), забезпечення прискорення оборотності, підвищення фінансової стійкості, урахування технологічних факторів та мінімізації комерційного ризику (рис. 3).

Безпосередньо процес формування оборотних активів – це комплекс заходів і механізмів їх реалізації щодо визначення необхідного розміру оборотних активів з урахуванням поставлених завдань та забезпечують реалізацію цілей управління з дотриманням наступних принципів:

1. Урахування перспектив розвитку операційної діяльності будівельного підприємства.
2. Забезпечення відповідності обсягу та структури активів обсягу та структурі виробництва продукції.
3. Забезпечення оптимального складу активів з позиції ефективності господарської діяльності та впливу на фінансову стійкість підприємства.
4. Забезпечення ліквідності та операційної мобільності підприємства.
5. Врахування конкурентних ринкових механізмів та системи цінності продукції.



Рис. 3. Концептуальна схема управління процесом формування оборотних активів підприємства

Процес формування оборотних активів має дві складові, які умовно можна назвати «активна частина» - це елементи, обсяги та структура оборотних активів, та «пасивна частина» - це джерела фінансових ресурсів підприємства для забезпечення формування активної частини. Сама активна частина спрямована на забезпечення підприємства всім необхідним для виконання поточних завдань та забезпечення стабільності і безперервності в ланцюгу «закупка сировини→виробництво→готова продукція→реалізація готової продукції», тому потребує розробки відповідного методичного забезпечення, за допомогою якого можливо встановити величини оборотних активів (та їх елементів) з урахуванням поставлених цілей, особливостей операційної діяльності та критеріїв формування оборотних активів для підприємств будівельної галузі.

Узагальнюючим показником, що характеризує управління оборотними активами оборотність оборотних активів, що відображає продуктивність їх використання. Саме прискорення оборотності оборотних активів підприємства формує раціональний обсяг оборотних активів, що сприяє вивільненню капіталу підприємства та збільшенню прибутку. Однак, як вже зазначалося вище, одним з ключових аспектів управління оборотними активами є те, що ефективність цих процесів безпосередньо впливає на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Саме тому, в якості критеріїв формування ОА запропоновано також використовувати фінансову стійкість підприємства, а також рівень комерційного ризику.

Фінансова стійкість являється ключовою категорією в діяльності підприємства, оскільки визначає його здатність зберігати рівноважну структуру активів та пасивів, що гарантує його поточну та перспективну платоспроможність, а також інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня фінансових ризиків і тому є найбільш важливим аспектом з прийняття управлінських рішень стосовно оборотних активів. Критерій фінансової стійкості знаходить відображення у низці показників, що також обґрунтовуються в методичному підході до формування оборотних активів підприємств будівельної галузі. Необхідність врахування критерію технології виробництва доведено на основі дослідження особливостей будівельного виробництва, що полягає у значній матеріаломісткості та трудомісткості процесів, тривалих виробничих циклах, що потребують пошук відповідних механізмів фінансування, оскільки реалізація готової продукції (і отримання доходу) можливо лише за умови повного закінчення операційного циклу.

Ці особливості означають високу потребу в фінансових ресурсах, що направляються в основному на формування оборотних активів. Комерційний ризик полягає у можливих проблемах зі збутом будівельної продукції, які можуть мати місце через певні зовнішні чинники, що призведе до необхідності залучення додаткового (як правило, кредитного) фінансування при формуванні оборотних активів. Відповідно, раціональний обсяг оборотних активів мінімізує рівень комерційного ризику.

При формуванні оборотних активів необхідно також враховувати специфіку функціонування підприємств будівельної галузі (підрядний характер діяльності, тривалі виробничі цикли, специфічну структуру оборотних активів, тісний зв'язок між підприємствами-виробниками будівельних та будівельними підприємствами) та методичні особливості обліку доходів і оборотних активів (продаж будівельної продукції за допомогою цільових облигацій, не врахування окремих елементів оборотних активів (поточних фінансових інвестицій та грошових коштів) при проведенні аналізу стану та ефективності використання оборотних активів при здійсненні операційної діяльності).

Запропоновано методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів будівельного підприємства (рис. 4), який дозволить отримати інформацію щодо стану (достатність, недостатність, надлишок) та ефективності використання оборотних активів (зростання чи зниження оборотності).





Рис. 4. Методичний підхід до аналізу стану та ефективності використання оборотних активів будівельного підприємства

Враховуючи певні методичні особливості та специфіку операційної діяльності будівельного підприємства, запропоновано розраховувати модифікований коефіцієнт оборотності:

$$КО_M = \frac{ЧІ}{(ТОВЗ + НВ + ТОО_{П+ТВ} + ТО_{ДЗ})} \quad (1)$$

де ЧІ – часовий інтервал в якому проводяться розрахунки (місяць, квартал, рік);

ТОВЗ + НВ - тривалість обігу виробничих запасів та незавершеного виробництва.

ТОО\_{ВН+НВ} = СЗ\_{ВН+НВ} / СМВ

де СЗ\_{ВН+НВ} – середні залишки виробничих запасів та незавершеного виробництва, ;

СМВ – списані матеріальні витрати за період, т.б. скільки фактично матеріалів було використано за звітний період.

ТОО\_{П+ТВ} - тривалість обігу готової продукції та товарів.

ТОО\_{П+ТВ} = СЗ\_{П+ТВ} / ОВ

де СЗ\_{П+ТВ} – середні залишки готової продукції та товарів;

ОВ – обсяги виробництва підприємства за звітний період.

ОВ = ОР ± ΔЗГП ± ΔДЗ

де ОР – обсяги реалізації продукції;

ΔЗГП – зміна залишків готової продукції та товарів;

ΔДЗ – зміна залишків дебіторської заборгованості.

ТО\_{ДЗ} - тривалість обігу дебіторської заборгованості.

ТО\_{ДЗ} = СЗ\_{ДЗ} / ОР

де СЗ\_{ДЗ} – середні залишки дебіторської заборгованості.

Запропонований модифікований коефіцієнт оборотності відображає продуктивність використання оборотних активів, інформуючи про віддачу на вкладену 1 грн. в оборотні активи.

Слід зауважити, що класичний показник «оборотності оборотних активів» все ж таки за своєю суттю є показником продуктивності і в дійсності не показує кількість обігів або тривалість одного обігу. Тому в якості додаткового показника при аналізі ефективності використання оборотних активів запропоновано також використовувати «коефіцієнт використання» оборотних активів в цілому чи окремих елементів:

$$KB = BK / HD \quad (2)$$

де BK – величина використаних оборотних активів (їх елементів) за період;

HD – величина надходження оборотних активів (їх елементів) за період.

Такий показник вже дає більше уявлення про оборотність оборотних активів. Значення показника KB менше одиниці свідчить про не повне використання оборотних активів (їх окремих елементів), і як наслідок - збільшення їх залишків. При значенні показника KB на рівні одиниці можна стверджувати про повне використання обігових коштів. Значення показника більше одиниці означають зменшення залишків обігових активів.

За результатами досліджень запропоновано також доповнити методичний підхід до аналізу стану оборотних активів підприємства будівельної галузі шляхом урахування тісноти зв'язку між виручкою та розміром оборотних активів; стабільності діяльності будівельного підприємства та стабільності надходжень ОА. Визначено, що вихідною умовою такого аналізу є твердження, що розмір оборотних активів повинен бути тісно прив'язаний до виручки від реалізації продукції та змінюватися пропорційно до неї.

Стабільність діяльності підприємства означає, що результати його діяльності мають незначні коливання відносно певної середньої. Чим більше амплітуда коливань показників діяльності підприємства, тим більше варіативність в його діяльності, тобто такі процеси можна вважати випадковими, а отже такими, що не управляються. В умовах нестабільності підприємству важко планувати свою діяльність, зростає ризик неприйняття актуального управлінського рішення своєчасно.

Для характеристики стабільності певних процесів запропоновано використовувати індекс стабільності  $I_{CT}$ :

$$I_{CT} = \frac{K_{CT}^B}{K_{CT}^{OA}} = \frac{1 - CB^B / \bar{B}}{1 - CB^{OA} / \bar{OA}} \quad (3)$$

де  $K_{CT}^B$  - коефіцієнт стабільності виручки від реалізації продукції;

$K_{CT}^{OA}$  - коефіцієнт стабільності залишків оборотних активів чи їх елементів;

$CB^B, CB^{OA}$  – стандартне відхилення показника (виручки від реалізації продукції, залишків оборотних активів чи їх елементів);

$\bar{B}, \bar{OA}$  – середньоарифметичне значення цих показників.

Нестабільність в діяльності підприємства може компенсуватися лише певними фінансовими резервами. Стосовно управління обіговими активами, цей резерв може знаходитися у виробничих запасах, у готовій продукції, або у найбільш ліквідній формі – це гроші або поточні фінансові інвестиції. В будь-якому разі це означає надмірне використання обігових активів, що призводить до зниження продуктивності обігових активів підприємства та збільшенню фінансових витрат.

**Таблиця 2.**  
**Результати аналізу стану та ефективності використання оборотних активів підприємства будівельної галузі**

Показник	2012 рік				Індекс стабільності
	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (тис. грн.)	30328	48061	108202	121875	-
Виробничі запаси (тис. грн.)	33553	32794	30777	27348	>1/надлишок
Незавершене виробництво (тис. грн.)	528401	471701	533236	538901	>1/надлишок
Готова продукція (тис. грн.)	134760	203 565	174788	87219	>1/надлишок
Товари (тис. грн.)	239	262	229	226	>1/надлишок
Дебіторська заборгованість (тис. грн.)	402003	402998	499682	506398	>1/надлишок
Всього оборотних активів:	1098956	1111320	1238712	1160092	>1/надлишок
<i>Тривалість обороту/↑(зростання ефективності); ↓(зниження ефективності)</i>					
ТО вз+нв (дн.)	1955,1	969,6/↑	508,9/↑	261,3/↑	
ТО гп+тв (дн.)	845,8	130,4/↑	214,7/↓	344,3/↓	
ТО дз (дн.)	1190,3	753,7/↑	375,4/↑	371,5/↑	
ТО загальний (дн.)	3991,2	1853,7/↑	1099/↑	977,1/↑	
<i>Модифікований коефіцієнт оборотності/↑(зростання ефективності); ↓(зниження ефективності)</i>					
КО вз+нв	0,046	0,093/↑	0,177/↑	0,344/↑	0,660
КО гп+тв	0,106	0,690	0,419/↓	0,261/↓	1,477
КО дз	0,076	0,119/↑	0,240/↑	0,242/↑	0,677
КО загальний	0,023	0,049/↑	0,082/↑	0,092/↑	0,246
<i>Коефіцієнт використання/↑(збільшення залишків); ↓(зменшення залишків)</i>					
КВ вз+нв	1,056/↓	0,936/↑	0,984/↑	1,198/↓	1,034
КВ гп+тв	0,935/↑	0,905/↑	0,666/↑	1,362/↓	0,909
КВ дз	1,087/↓	0,758/↑	1,057/↓	1,202/↓	1,056

Проведені розрахунки за запропонованим методичним підходом на базі підприємств будівельної галузі (табл. 2) дозволили отримати висновки щодо стану та ефективності використання оборотних активів, які виступають інформаційною базою для подальших дій щодо формування оборотних активів.

**Висновки.** В результаті проведених досліджень розроблено фінансово-економічний механізм управління оборотними активами підприємства. Головною відмінністю такого підходу те, що він є системним підходом до розробки та впровадження політики з управління оборотними активами підприємства з урахуванням різних аспектів фінансово-господарської діяльності. Як доводять результати досліджень стан та ефективність управління оборотними активами підприємства охоплює всі основні функціональні сфери діяльності підприємства: маркетинг, виробництво, логістика та фінанси, тому потребує такої системи управління, яка б, перш за все, враховувала між функціональними зв'язки. При цьому стан та ефективність використання оборотних активів впливає на ключові показники ефективності загального управління підприємством. Запропонований фінансово-економічний механізм управління оборотними активами підприємства дозволяє впроваджувати більш збалансовану політику управління оборотними активами та підвищувати показники економічної ефективності підприємств будівельної галузі.

Удосконалено методичні аспекти аналізу стану та ефективності управління оборотними коштами. Визначено, що класичним показником, що визначає ефективність управління оборотними активами підприємства наукова література визначає коефіцієнт оборотності, однак в силу певних методичних та практичних особливостей «коефіцієнт оборотності» в класичній трактовці таким не являється, він не відображає кількість обертів, що роблять оборотні активи впродовж певного часу. Даний показник можна інтерпретувати як «коефіцієнт продуктивності» оборотних активів.

Запропоновано модифікований коефіцієнт оборотності, який розраховується як сума показників оборотності за окремими статтями оборотних активів. Кожен з цих показників в якості чисельника використовує показник руху коштів за даною статтею.

В доповнення до модифікованого коефіцієнту оборотності пропонується також показник «коефіцієнт використання» оборотних активів в цілому чи за окремими групами, який розраховується як співвідношення використання оборотних активів за певний період та надходжень оборотних активів за період.

Запропоновано методичний підхід щодо оцінки стану та ефективності управління оборотними активами будівельного підприємства, який базується на оцінці тісноти зв'язку оборотних активів з іншими фінансово-економічними показниками, а також стабільності операційної діяльності підприємств будівельної галузі.

#### Література.

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. :Ника-Центр, Эльга, 2000. – 270 с.
2. Бондаренко О. С. Управление поточными активами: теоретичні основи та практичне застосування / О.С. Бондаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. - №3 (66). – С. 51–56.
3. Грабовський І.С. Методичні аспекти визначення ефективності управління обіговими коштами підприємства на основі показників обіговості / І.С. Грабовський, А.І. Баранов // Кримський економічний вісник. Науковий журнал. – 2013 - №5 (06). – С. 99-103.
4. Грабовський І.С. Вплив стану та ефективності управління обіговими коштами на підприємстві на його фінансову стійкість / І.С. Грабовський, А.І. Баранов // Економічний простір: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, - 2013. - №79. - С. 198-212.
5. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств / Кірдіна О. Г. // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - № 43. – С. 133 – 137.
6. Чухно І. С. Визначення економічної сутності поняття “оборотні активи підприємства” / І. С. Чухно // Регіональна економіка. – 2008. - № 6. – С. 62-69.

#### References.

1. Blank, I. A. (2000), *Upravlenie aktivami* [Asset Management], Nika-Centr, Jel'ga, Kyiv, Ukraine.
2. Bondarenko, O. S. (2005), “Current assets management: theoretical foundations and practical applications”, *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, vol. 3, pp. 51-56.
3. Hrabovskiy, I.S. and Baranov, A.I. (2013), “Methodical aspects of determining the efficiency of working capital on the basis of indicators turnover”, *Kryms'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 5, pp. 99-103.
4. Hrabovskiy, I.S. and Baranov, A.I. (2013), “Effect of state and efficiency of working capital in the company on its financial stability”, *Ekonomichnyj prostir: zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 79, pp. 198-212.
5. Kirdina, O. H. (2013), “Management enterprises current assets”, *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 43, pp. 133 - 137.
6. Chukhno, I. S. (2008), “Definition of the economic substance of the term “current assets of the company”, *Rehional'na ekonomika*, vol. 6, pp. 62-69.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2015 р.



ТОВ "ДКС Центр"